

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Цветан Любенов Тончев, дм

Декан на Факултета по дентална медицина – Варна,
Началник Клиника по ЛЧХ – УМБАЛ „Света Марина“-Варна

на конкурс за заемане на академична длъжност **„професор“**
научна специалност „Орална и лицево-челюстна хирургия“,
обявен в ДВ бр. 96 от 01.12.2017 год.
за нуждите на катедра „Орална и лицево-челюстна хирургия “
при ФДМ към МУ-Варна

По конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ по научната специалност „Орална и лицево-челюстна хирургия“, съгласно обява в ДВ бр.96 от 01.12.2017 год. е подал документи и е допуснат единствен кандидат – доц. д-р Росен Господинов Коларов, д.м. Предоставени са ми всички необходими за изготвяне на рецензия документи. Рецензията е изготвена съобразно Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ), Правилника за приложението му и Правилника за РАС на МУ - Варна.

Доц. д-р Росен Господинов Коларов, д.м. е роден в гр. София на 10.06.1959 г. През 1977 г. завършва средно образование, а през 1984 г. висше медицинско образование в МА – гр. София, специалност – стоматология. През 1984 – 85 г. работи като участъков стоматолог в с. Дибич, обл. Шумен. От 1985 г., след конкурс е назначен за асистент в Стоматологичен факултет – гр. София в Катедрата по Хирургична стоматология. Последователно преминава през старши и главен асистент. От 2001 г. до 2015 г. е Управител на Специализирана болница по Лицево-челюстна хирургия – гр. София. От 2015 г. и до момента работи в Изпълнителна агенция „Медицински одит“, като Началник отдел. От 2013 г. и до сега преподава в МУ-гр. Варна, като в началото е хоноруван преподавател, а от 2014 г. е назначен на ½ длъжност, след проведен конкурс за доцент по Лицево-челюстна хирургия.

През 2005 г. доц. Коларов успешно защитава дисертация на тема „Социално медицински аспекти на Синдрома на Съогрен“. През 2007 г. доц. Коларов е избран за доцент по Хирургична стоматология.

Доц. д-р Росен Коларов има признати 4 специалности: по Хирургична стоматология, по Лицево-челюстна хирургия, по Обща стоматология и по Социална медицина и здравен мениджмънт. В периода 2001-2017 е Експерт по акредитация на болнични заведения.

Оценка на количествените и качествени показатели:

Доц. д-р Росен Коларов, д.м. е защитил исертация за придобиване на образователна и научна степен „**доктор**“ на тема: „Социално медицински аспекти на Синдрома на Съогрен“.

През 2017 година издава монографичен труд на тема: „Клинични пътеки в Лицево-челюстната хирургия“ (Университетско издателство МУ-Варна, 2017 год., 215 с., ISBN: 978-619-221-068-7).

В конкурса за професор по научна специалност „Орална и лицево-челюстна хирургия“ за нуждите на катедра „Орална и лицево-челюстна хирургия“ към ФДМ, МУ-Варна, доц. Коларов участва с общо **107** научни труда, като отпечатани в списания и книги са 79, както следва:

- Дисертация – 1,
- Монография – 1,
- Учебници под редакция – 2,
- Учебни пособия - 5,
- Публикации в научни списания – 70

и 28 участия в научни конгреси и конференции. В отпечатаните 79 научни труда, първи автор е в 31 от публикациите - 40%, втори автор е в 24 от публикации - 30% и трети и последващ автор е в 24 от публикациите - 30%. Библиографията на научните трудове преди заемане на академичната длъжност „доцент“ включва **46** публикации, от които дисертация – 1 и учебни помагала – 2. Същите не подлежат на рецензиране.

След заемане на академичната длъжност „доцент“ са представени общ брой научни трудове – **45**, от които Отпечатани в списания и книги – **33**, в това число: Монография – 1, Учебници под редакция – 2, Учебни пособия – 3, Публикации в научни списания – 27 и участия в научни конгреси и конференции – 12.

Научните статии на доц. Коларов, публикувани на английски език са 17, а на български език – 16, като 8 са отпечатани в международни издания (№ 3, 5, 8, 9, 14, 15, 17, 20).

Спрямо мястото на автора в проучванията: първи автор е в 8 от публикациите - 25%, втори автор е в 13 от публикации - 40% и трети и последващ автор е в 12 от публикации - 35%.

От представената справка за публикации, **импакт фактора** на доц. д-р Росен Коларов е **16,060**.

Научните статии на автора са цитирани общо **226** пъти, от които **175** чужди и **51** български автори.

Научен ръководител е на двама докторанта, от които един успешно защитил образователна и научна степен „доктор“.

В конкурса за професор доц. д-р Росен Коларов представя 2 учебника. Единият е „Орална патология“ издаден на български език и е под редакцията на проф. Захарий Крастев, проф Ангелина Киселова и на доц. д-р Росен Коларов. Другият е на английски език „Textbook of oral pathology for dental students“, и е под редакцията на проф Ангелина Киселова и на доц. д-р Росен Коларов.

Кандидатът представя и още две учебни помагала: „Ръководство по дентална фотография“ в съавторство с д-р Р. Василева, д-р Н. Николов и „Управление на договорния процес в условията на задължителното здравно осигуряване в България“ в съавторство с проф. д-р Златица Петрова, д-р Стр. Генев и доц. д-р Г. Димитров

Научната и публикационна активност на доц. Коларов може да се систематизира в следните области на медицинската наука и практика, а именно:

1. Микробиологични изследвания в ЛЧО публ. № 2, 3, 4, 8, 14, 15, 17;
2. Онкология - публ. № 9, 13, 18, 19, 20, 21;
3. Костна патология и регенерация на костната тъкан - публ. № 1, 16, 26, 30, 32;
4. Синдром на Съогрен - публ. № 5, 7;
5. Постоперативни грижи при онкологично болни - публ. № 10, 11;
6. Ретенция на долни трети молари - публ. № 22, 25;
7. Организация и управление в здравеопазването - публ. № 23, 24, 27, 28, 29, 31;
8. Орална патология - публ. № 6, 12;

Научните публикации са логично следствие на придобитото образование, следдипломната квалификация, професионалната реализация и преподавателски опит на кандидата.

В представените публикации е отредено водещо място на тези, свързани с Микробиологични изследвания в ЛЧО. Първото направление от изследванията на доц. д-р Росен Коларов (публикации с №№ 2, 3, 4, 8 и 15) отразяват изследвания в областта на патогенната микрофлора при възпалителни заболявания в Лицево-челюстната област. Изследвана е анаеробната патогенна микрофлора, отговорна за редица тежко протичащи възпалителни болести в ЛЧО. Отделено е внимание на резистентността и към определени антибиотични средства, като е представен и модел за управление на тези сложни процеси. В публикации

с № 14 и №17 е представена болестта актиномикоза, като една забравена болест.

Второто направление от изследванията на кандидата отразяват такива в областта на онкологичната наука и практика. В публикация № 9 са изследвани болни с орални неоплазми и слюнчени протеини комплекси, служещи като биомаркери. В публикация №23 са изследвани възможностите на тънкоиглената биопсия при болни с тумори на слюнчените жлези. В публикация № 18 и № 20 са представени лечебните подходи при болни с плоскоклетъчен карцином на лигавицата на устата, както и HPV статуса на пациенти от България с такива неоплазми. В публикация № 10 и № 11 са отразени изследвания, касаещи следоперативните грижи при онкологично болни.

Третото направление отразява изследвания в областта на костната патология и регенеративните процеси на костните структури. Отделено е внимание на бифосфонатната костна некроза (публикации с № 30 и №32). В публикации с № 16 и №26 са направени изследвания при прилагането на обогатена тромбоцитна плазма при болни с костна патология. Четвъртото направление в публикациите на кандидата са продължение от негови предишни изследвания, а именно Синдром на Съогрен.

Публикации с № 23, 24, 27, 28, 29, 31 са свързани с Организацията и управлението на здравеопазването и по точно въпроси, касаещи специалността Лицево-челюстна хирургия. В тази група на изследвания е и монографията „Клинични пътеки в Лицево-челюстната хирургия“. В нея специалността Лицево-челюстна хирургия е представена, като хирургична специалност с мултидисциплинарен характер. В тази връзка е направена структурата на заболяемостта, отразяваща относителните дялове на лекуваните болни, съответно с възпалителни, травматологични, онкологични, вродени и системни болести в ЛЧО. Анализирани са броят на преминалите болни по Клинични пътеки за 9 – годишен период, като са направени изводи за някои порочни практики. В Публикации с № 27 е даден пример от клиничните пътеки в Лицево-челюстната хирургия, като тази част от манаграфията е разработена от д-р Росен Коларов. (глава VI, раздел 9 – Пример – Клинични пътеки в Лицево-челюстната хирургия). Публикации с № 28, представлява учебно помагало, а именно „Ръководство по дентална фотография“. То е първото по рода си издадено в България.

По-важни научни приноси:

I. Приноси с научен характер

1. За първи път се прилага комплексен и мултидисциплинарен подход при диагностичирането и съставянето на лечебен план при болни със

Синдрома на Съогрен. Проучването и получените резултати са отразени Дисертационен труд на автора и в издадената в последствие монография на тема: „Синдром на Съогрен, медицинска и социална проблематика“. Съществено място е отделено на колаборацията между специалисти от отделни медицински специалности, като Лицево-челюстни хирурзи, Ревматолози, Гастроентеролози и др.

2. За първи път е направена оценка на качеството на живот на болните със Синдрома на Съогрен. Синдрома на Съогрен е системно заболяване, което уврежда различни органи и системи. Настъпилите промени в организма при тези болни, води до силно влошаване на тяхното себеусещане, професионална реализация и социален живот. Анализа на качеството им на живот е основа, за предложения, които да подобрят тяхната социално реализация.

3. За първи път се прави критичен анализ на медицинското обслужване на болните със Синдрома на Съогрен. Въз основа на този анализ е разработен алгоритъм и методичен комплекс за поставяне на своевременна диагноза и провеждане на системно лечение. Направено е и предложение за усъвършенстване на медицинското обслужване при тези болни.

4. За първи път в страната е направен подробен обзор на съществуващата, към момента, литература на приложението на микрохирургичните методи и приложението им в лицево-челюстната хирургия. Така представеното проучване на литературата е основа в последствие, да бъдат въведени микрохирургичните методи в практиката.

5. Разработен е методът на стоматоскопия. Стоматоскопията е метод за оглеждане на нормалните и патологични структури в устната кухина под увеличение до 40 пъти. Така предложеният метод е основа за поставяне на ранна диагноза при различни болести на устната кухина, като заболявания на лигавицата на устата, някои преканцерози, онкологични заболявания и други. Методът е взимстван от Акушерството и гинекологията и е известен като колпоскопия.

6. За първи път в страната е разработена анапластологията, като метод за възстановяване на обширни дефекти на лицево-челюстната област. При него се прилагат съвременни силиконови материали, които дават изключително добър естетичен резултат. Този метод е приложим в случаите, когато е изчерпан ресурса на пластично-възстановителната хирургия. Методът е приложен и в практиката.

7. За първи път в страната е направен анализ на заболеваемостта в Лицево-челюстната хирургия. Анализа се базира на преминалите и отчетени болни по клинични пътеки по лицево-челюстна хирургия. Въз основа на него е констатирано рязкото увеличаване на болните след 2012 г., приблизително два пъти. Отчетено е, че то се дължи на несъвършенство в здравната система и са направени предложения за усъвършенстване на организацията на диагностичният и лечебен процес.

8. За първи път в страната е направена структура на заболяемостта в специалността Лицево-челюстна хирургия. Лицево-челюстната хирургия е мултидисциплинарна специалност. В нея намират място специалности, като гнойно-септична хирургия, ортопедия и травматология, онкология, пластично-възстановителна и реконструктивна хирургия и др. От направеният анализ следва, че с най-голям относителен дял са болестите свързани в гнойно-възпалителните процеси в областта. Направен е и анализ на оперативните интервенции по обем и сложност. Въз основа на него е установено, че с най-голям относителен дял са оперативните интервенции със среден обем и сложност.

9. За първи път е направен обстоен икономически анализ на финансовите средства необходими за лечението на болни със хирургични болести на лицето и шията в страната. Отчетено е, че въпреки увеличеният брой от лекувани болни с тези заболявания, то средствата за лечение на един болен не са се променили от 2007г. до сега и са в размер средна на 490 лв.

10. За първи път в страната е разгледан въпроса за информирано съгласие при прилагане на фото документирание в лечебната практика. Разгледана е в цялост юридическата страна на проблема, като са направени и предложения за изготвяне на такова с цел приложение в практиката.

II. Приноси с приложен характер

1. За първи път в страната е разработен и приложен в практиката Медицински стандарт по Лицево-челюстна хирургия, приет с Наредба на МЗ. Медицинският стандарт по специалността разглежда всички необходими условия и изисквания за практика, отнасящи се до оборудване на различните видове ЛЗ, кадрова обезпеченост, нива на компетентност, оперативни интервенции в специалността и др.

2. За първи път в страната се описва заболяването некротичен фасциит. Илюстрирано е с клиничен случай. Публикацията хвърля светлина, върху заболяване, причинено от анаеробна инфекция, рядко срещано у нас.

3. Разработките, свързани с микробиологични изследвания при болни със възпалителни болести в Лицево-челюстната област, хвърлят нова светлина върху променящата се микрофлора при тези заболявания. Въз основа на тях са направени предложения за провеждане на адекватна антибиотична политика.

4. Разработено е първото в страната ни ръководства по дентална фотография. Това учебно помагало, дава основни знания по фотография и необходимата апаратура за приложението ѝ в практиката. Разработен е и основен стандарт при направата на снимки на пациенти, лекувани в различните лечебни заведения.

5. Изследванията на различни системни заболявания, като Синдрома на Бехчет, Синдрома на Съогрен, РА и др., хвърлят светлина върху неразривната връзка на основното заболяване и настъпилите промени в устната кухина. Те са основа за поставяне на вярна и точна диагноза и в следствие на провеждане на адекватно лечение.

6. Публикациите, разглеждащи въпроси, свързани със социалната цена на фрактурите на лицевите и челюстни кости, медицинското обслужване на отделни категории болни, качеството на живот при болни с тумори в лицево-челюстната област, индикатори за качество на диагностично-лечебният процес при болни с хирургични заболявания на лицето и шията и др., имат оригинална и приложна стойност. Те касаят въпроси, свързани с организацията и управлението на здравеопазването.

7. Участва и под негова редакция е първият за страната ни учебник по Орална медицина. Този учебник е основа за разработването на програма за обучение на студенти и специализанти по специалността Орална медицина.

Дисертационните и монографичен труд са на теми:

- Социално медицински аспекти на Синдрома на Съогрен – **дисертационен труд;**
- Клинични пътеки в Лицево-челюстната хирургия – **монографичен труд.**

Курсове и специализации:

Доц. д-р Росен Коларов е участвал в редица специализирани курсове и семинари у нас и в чужбина:

- „Педагогика на висшето медицинско образование“
- „Основи на болничното управление“,
- „Анализ, прогнозиране и управление на болничния капацитет“,
- „Качество в лечебната помощ“,
- „Основи на болничното управление“
- „Болнични информационни системи“
- „Обучение по болнично управление“ - курс в рамките на българо-швейцарски проект „Болничен мениджмънт и управленско счетоводство за целите на кейс-микс подхода“
- „Власт, демокрация и етика в управлението“-Българско училище за политика „Лицева травма“
- „Анапластология. Съвременни методи и материали за възстановяване на тежки дефекти в лицево-челюстната област“
- „Съвременни методи в лицево-челюстната, пластично възстановителна и естетична хирургия“
- „Микроваскуларна хирургия“

Членство в редакционни колегии:

- „Scripta Scientifica Medicinae Dentalis“
- „Medinform“
- „Медицински преглед“
- „Топ медика“

Лични впечатления:

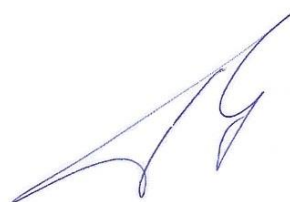
Доц. д-р Росен Коларов е утвърден висококвалифициран експерт и специалист, всеотдаен клиницист, организиран, трудолюбив, отговорен, амбициозен, доказал своя безспорен научен потенциал.

Преподавателска дейност

Преподавателският опит на доц. Коларов е 19 години. През този период е водила обучението на студенти, стажанти, специализанти и докторанти. Аудиторната заетост според справката е над 100 часа. Под негово ръководство има успешно защитили двама докторанта и един зачислен. Доц. Коларов участва в изготвянето на учебници и учебни помагала за студентите. Атестационната му оценка е много добра. Доц. Коларов е изграден академичен преподавател и успешен ръководител на научно - изследователския екип, свидетелство за което са редицата съвместни трудове в съавторство.

Заключение

Направената комплексна оценка на кандидатурата на доц. д-р Росен Господинов Коларов, д.м. ми позволява да потвърдя, че той покрива наукометричните изисквания за заемане на академичната длъжност „Професор“ на МУ-Варна. Преподавателският стаж, учебната работа и личните качества ми дават пълното основание убедено да предложа на Научното жури **да присъди академичната длъжност „Професор“ по „Орална и лицево-челюстна хирургия“** за нуждите на Катедра по Орална и лицево-челюстна хирургия към Факултет „Дентална медицина“ при МУ-Варна на **доц. д-р Росен Господинов Коларов, д.м.**

03.04.2018 год.
гр. Варна

проф. д-р Цветан Тончев, д.м.